

تجوید (۲)

تجوید

صلى

ترقیق

قلقله

قلی

حروف مد

استعلاء

استفال

تفخیم

قلقله

صلى

ترقیق

منفصل

استعلاء

حروف مد

متصل

تفخیم

متصل

منفصل

ترقیق

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

آدرس ایمیل:

سایت‌های مفید

www.aqeedeh.com

www.nourtv.net

www.islamtxt.com

www.sadaiislam.com

www.ahlesonnat.com

www.islamhouse.com

www.isl.org.uk

www.bidary.net

www.islamtape.com

www.tabesh.net

www.blestfamily.com

www.farsi.sunnionline.us

www.islamworldnews.com

www.sunni-news.net

www.islamage.com

www.mohtadeen.com

www.islamwebpedia.com

www.ijtehadat.com

www.islampp.com

www.islam411.com

www.videofarda.com

www.videofarsi.com

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد
الطاهر المصطفى
الذي جاء به الهدى والرحمة
الكرامة
والهدى والرحمة
الكرامة
والهدى والرحمة
الكرامة

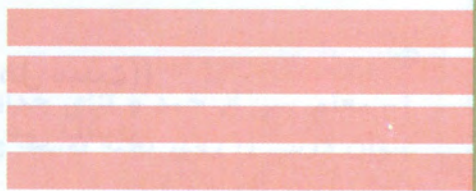
بسم الله الرحمن الرحيم

پایه چهارم ابتدایی

تجوید (۲)

تهیه و تنظیم: گروه خود آموز و تجوید

عنوان و نام پدیدآور	: تجوید (۲) پایه چهارم ابتدایی/ تهیه و تنظیم گروه خودآموز و تجوید [کمیته‌ی مکتب‌خانه‌های جنوب]؛ زیر نظر کمیته‌ی مکتب‌خانه‌های جنوب.
مشخصات نشر	: تهران: مردم سالاری، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۴ ص.
شابک	: ۵۵۰۰ ریال: 978-600-5339-07-9
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
موضوع	: قرآن -- تجوید
موضوع	: قرآن -- قرائت
شناسه افزوده	: شورای عالی مدارس اهل سنت جنوب ایران. کمیته مکتب‌خانه‌ها، گروه خودآموز و تجوید
شناسه افزوده	: شورای عالی مدارس اهل سنت جنوب ایران. کمیته مکتب‌خانه‌ها
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ت/۳۳۳/۵/۵ BP۷۲
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۱۵۱
شماره کتانبناسی ملی	: ۱۷۱۶۸۷۲

نام کتاب : تجوید (۲)

ناشر : مردم سالاری

مؤلف : گروه خودآموز و تجوید

طراح و صفحه آرا : نشر احسان

نوبت چاپ : اول ۱۳۸۹

شمارگان : ۵۰۰۰ جلد

قیمت : ۵۵۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۳۹-۰۷-۹

((بر اساس منابع اهل سنت))

حق چاپ محفوظ می باشد

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلاة والسلام علي سيدنا محمد و علي آله و صحبه أجمعين ، أما بعد :

سخنی با معلمان قرآن

همکار گرامی، هم اینک که خداوند متعال من و شما را به عنوان معلم قرآن انتخاب نموده و در مقام شامخ تدریس کلامش جای داده است، به شکرانه‌ی این نعمت بزرگ لازم است همواره این منت عظیم را به خاطر داشته و جایگاه حقیقی خود را بشناسیم و جهت بالا بردن سطح علمی خود و دیگران تا حد مطلوب سعی و تلاش نمائیم.

همکار گرامی، افرادی که جهت یادگیری قرآن به ما روی آورده‌اند و خالصانه به خدمت قرآن می‌آیند فرزندان، برادران و خواهران ما هستند، لذا همیشه با این دید به آنها نگاه کنیم و از محبت به آنها کوتاهی نورزیم و با توکل بر خداوند عزوجل کارمان را آغاز نماییم، و همواره از درگاه او رضایت و خشنودیش را بجوییم زیرا تنها اوست که بر هر چیزی قادر است. به امید اینکه همه‌ی ما را مشمول این سخن گهربار پیامبر ﷺ قرار دهد که فرمودند: (خیرکم من تعلم القرآن و علمه) « بهترین شما کسی است که قرآن را یاد بگیرد و آن را (به دیگران) یاد دهد».

ویژگیهای جزوه

- ۱- این جزوه در هشت درس برای مدت دو ماه و هفته‌ای یک جلسه تنظیم شده است.
- ۲- برای هر درس مثالهایی آورده شده که با استفاده از آنها موضوع درس توضیح داده شده است.
- ۳- در پایان هر درس تمرین هایی بعنوان (کار در کلاس) گذاشته شده که معلم همراه با دانش آموزان آنها را در کلاس حل نمایند.
- ۴- در پایان هر درس تمرین هایی به عنوان (کار در خانه) قرار داده شده که حل آنها به عهده‌ی دانش آموز می باشد.

روش تدریس

- ۱- معلم پس از حمد و ثنای خداوند متعال و درود سلام بر رسول اکرم ﷺ عنوان درس را روی تخته نوشته و با استفاده از مثال ها آن را به خوبی به دانش آموز تفهیم نماید.
- ۲- معلم برای (قسمت کار در کلاس) از تک تک دانش آموزان بخواهد که

تمرین ها را به صورت عملی انجام دهند و خود بر آنها نظارت داشته باشد.
۳- معلم در هر جلسه (قسمت کار در خانه) را که توسط دانش آموزان حل شده بررسی نماید.

سخنی با دانش آموزان عزیز

از آنجایی که خداوند مهربان از تمامی همسن و سالانتان شما را برای یادگیری کلام پاکش انتخاب نموده، جای بسی شکر و سپاس است باید این فرصت را غنیمت شمرده و خالصانه با سعی و تلاش بیشتری به یادگیری دقیق قرآن پردازیم. ما دانش آموزان قرآن باید به معلمان خود احترام گذاشته و برای حفظ نظم و انضباط از بهترین ها باشیم و سعی کنیم که همواره خدا را حاضر و ناظر بر اعمال و رفتار خود بدانیم.
روش صحیح خواندن قرآن و معنای آن را یاد بگیریم و همواره بکوشیم که در زندگی خود به آن عمل نماییم.

آنچه در این شماره می خوانیم

- ۵..... یادآوری..... درس اول
- ۶..... اهمیت تجوید..... درس دوم
- ۷..... علامتهای وقف..... درس سوم
- ۸..... صفات حروف (استعلاء)..... درس چهارم
- ۹..... استفال..... درس پنجم
- ۱۰..... قلقله..... درس ششم
- ۱۱..... ترفیح و ترقیق راء..... درس هفتم
- ۱۲..... مد..... درس هشتم

یاد آوری

با مطالب زیر در گذشته آشنا شدیم:

انواع همزه (قطع و وصل)

تلفظ لفظ جلاله (الله)

انواع وقف و علامتهای آن

سجده تلاوت

اکنون این درسها را در تمرینهای زیر مرور میکنیم:

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾
 إِنْ تَكُونُوا تَأْمُونُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْمُونُونَ كَمَا تَأْمُونُونَ ﴿٢﴾
 فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُوا كُنْيَاهُ ﴿٣﴾
 عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عَدْتُمْ عُدْنَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿٤﴾
 أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٥﴾
 اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾
 يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٧﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿١﴾ أَقْرَأَ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾ أَقْرَأَ وَرَبُّكَ
 الْأَكْرَمُ ﴿٣﴾ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٥﴾ كَلَّا إِنَّ
 الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ ﴿٦﴾ أَنْ رَأَاهُ اسْتَعْجَلَنِي ﴿٧﴾ إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ﴿٨﴾ أَرَأَيْتَ الَّذِي
 يَنْهَىٰ ﴿٩﴾ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ﴿١٠﴾ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ ﴿١١﴾ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ ﴿١٢﴾
 أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٣﴾ أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾ كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْهَ لَنْسَعِفَا
 بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾ نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾ سَدَّعُ الزَّيْبَانِيَةَ ﴿١٨﴾
 كَلَّا لَا تَطِعُهُ وَأَسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

اهمیت تجوید

تجوید نزد علماء و دانشمندان از اهمیت خاصی برخوردار است ، این علم به ما می آموزد که چگونه کتاب خدا را به روش صحیح و زیبا تلاوت کنیم، همان روشی که پیامبر اکرم ﷺ و شاگردانش آن را می خواندند.

خداوند در سوره «مزل» می فرماید: **وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِیْلًا**
ترجمه: قرآن را با توجه، شمرده شمرده و زیبا بخوان.

پیامبر اکرم ﷺ روش صحیح روخوانی قرآن را از فرشته وحی (جبرئیل) ﷺ می آموخت و آن را به اصحاب و یاران خود یاد می داد. بنابراین شایسته است، ما مسلمانان پیامبر گرامی خود را الگو قرار داده و همچون اصحاب با وفایش روش درست و زیبا خواندن قرآن را بیاموزیم و به دیگران یاد دهیم.

«علامتهای وقف»

در گذشته با بعضی از علائم **وقف** آشنا شدیم، در این درس بعضی دیگر از آنها را یاد می‌گیریم.

قلی: نشانه‌ی آن است که وقف کردن بهتر از وصل کردن است.

صلی: نشانه‌ی آن است که وصل کردن بهتر از وقف کردن است.

(: ::): نشانه‌ی آن است که تنها بر روی یکی از این دو می‌توان وقف کرد.

مثال:

قلی و صلی: ﴿ وَأُخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾

(: ::): ﴿ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

کار در کلاس

۱- علامتهای وقف سوره‌ی «الصف» را بیابید.

کار در خانه

۱- علامتهای وقفی را که تاکنون خوانده‌اید نام ببرید؟

۲- آیا می‌توان از روی علامت «قلی» رد شد؟

۳- آیا می‌توان روی علامت «صلی» وقف کرد؟

صفات حروف

یکی از مراحل آموزش تجوید شناخت **صفات حروف** است، **صفت** یعنی حالت و چگونگی شیء.

صفت حرف عبارت است از حالت‌های متفاوتی که حرف هنگام تلفظ پیدا می‌کند. مانند درشتی در « ط » و نازکی در « تا ».

در این مرحله به بعضی از صفات مهم حروف اشاره می‌کنیم:

الف (استعلاء

استعلاء یعنی کلفت و پر تلفظ کردن حرف بدین صورت که هنگام تلفظ حرف، زبان را به طرف سقف دهان بالا می‌بریم.

حروف استعلاء عبارتند از (**خ ، ص ، ض ، غ ، ط ، ق ، ظ ،**) که برای آسانی حفظ آن در مجموعه‌ی (**حُصَّ صَغُطُ قُظ**) آمده است.

مثال: **خَلِيدِينَ ، خَيْرًا ، كُنُبٌ قَيْمَةٌ ، الضَّالِّينَ**

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا

هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ

عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غَلَظُّ شِدَادٍ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ

مَا يُؤْمَرُونَ

کار در کلاس

سوره‌ی (الیل) را با توجه به حروف استعلاء بخوانید و موارد استعلاء را مشخص نمایید.

کار در خانه

۱- استعلاء را تعریف کنید و برای آن مثال بنویسید.

۲- حروف استعلاء را بنویسید و چند مثال بنویسید.

ب) استفعال

استفعال یعنی نازک و باریک تلفظ کردن حرف، بدین صورت که هنگام تلفظ حرف زبان را از سقف دهان دور نگه می داریم. غیر از حروف **استعلاء**، بقیه‌ی حروف الفبا صفت **استفعال** دارند. **حروف استفعال** عبارتند از:

(ا، ب، ت، ث، ج، ح، د، ذ، ر، ز، س، ش، ع، ف، ک، ل، م، ن، و، ه، ی)

مثال:

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ، سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ، إِذَا مَسَّهُ
الْشَّرُّ جُرُوعًا ، حَمَلْنَاكُمْ
يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ .

کار در کلاس

- ۱- سوره‌ی مبارکه‌ی «العادیات» را با توجه به صفت استفعال تلاوت نمایید، موارد استفعال را مشخص نمایید.
- ۲- سوره‌ی مبارکه‌ی «النازعات» را با توجه به صفت استعلاء و استفعال حروف تمرین کنید.

کار در خانه

- ۱- استفعال را تعریف کنید.
- ۲- پنج مثال برای صفت استفعال حروف بزنید.

ج (ج) قلقله

قلقله به معنای تکان خوردن است. در تجوید عبارت از لرزش مختصر حرف هنگام تلفظ است.

این صفت در حروف «**ق ، ط ، ب ، ج ، د**» وجود دارد که برای آسانی حفظ آن در مجموعه‌ی «**قُطِبِ جَد**» آمده است.

مثال: يُقْرِضُ ، أَيَطْمَعُ كُلُّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ أَنْ يَدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ، صَحِيفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ، قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ، سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ .

کار در کلاس
۱- سوره‌ی «البروج» را با توجه به صفت قلقله حروف تلاوت نمایید.

کار در خانه
۱- قلقله را تعریف کنید.
۲- حروف قلقله کدامند.
۳- پنج مثال برای صفت قلقله‌ی حروف بزنید.

تفخیم و ترقیق «راء»

حرف «راء» گاهی درشت و گاهی نازک تلفظ می شود، تلفظ درشت را **تفخیم** و تلفظ نازک را **ترقیق** گویند.
در این درس یاد می گیریم که **تفخیم** و **ترقیق** «راء» چه موقع صورت می گیرد.

بعضی از موارد تفخیم:

- ۱- «راء» فتحه «َ» داشته باشد مانند: رَبِّ ، فَرِيش ، أَمْر
- ۲- «راء» ضمه «ُ» داشته باشد مانند: رُحَمَاءُ ، أَكْثَرُهُمْ ، الْغَفُورُ
- ۳- «راء» ساکن «ْ» حرف قبل از آن فتحه - داشته باشد.
مانند: أَرْسَلَ ، مَرِيَمَ ، يَرْضَى .
- ۴- «راء» ساکن «ْ» حرف قبل از آن ضمه - داشته باشد.
مانند: فَأَهْجَرُ ، الْقُرَّانَ ، لِيَرْضَوْكُمْ .

بعضی از موارد ترقیق:

- ۱- «راء» کسره «ِ» داشته باشد مانند: رِجَالٌ ، أَرِنَا ، بَرِقَ .
- ۲- «راء» ساکن «ْ» حرف قبل از آن کسره «ِ» داشته باشد. مانند: فِرْعَوْنَ ، وَأَسْتَغْفِرُهُ ، الْفِرْدَوْسِ .

کار در کلاس

- ۱- سوره‌ی «تکواثر و انفطار» را با توجه به تفخیم و ترقیق «راء» بخوانید.
- ۲- این کلمات را بخوانید: هَرُونَ ، تَبَارَكَ ، الْفُرْقَانَ ، يَخْرُجُ ، الْمَرْءُ ، كَوْرَتٌ ، الْعِشَارُ .

کار در خانه

- ۱- منظور از تفخیم و ترقیق «راء» چیست؟ برای هر کدام چند مثال بنویسید.

حروف مد:

۱- الف «ا» مانند: قَالَ

۲- واو «و» ساکنی که ماقبل آن ضمه باشد مانند: رَسُولٌ

۳- یاء «ی» ساکنی که ماقبل آن کسره باشد مانند: لَخَبِيرٌ

هر گاه بعد از حروف مد «همزه یا سکون» قرار گیرد این حروف بیش از حالت طبیعی صداهای بلند (آ، او، ای) کشیده می شوند.

«همزه و سکون» را سبب مد گویند. در این درس با مدهایی که همزه سبب ایجاد آنها شده است آشنا می شویم.

این مدها به دو دسته تقسیم می شوند:

الف) متصل: مدی است که (حرف مد و سبب آن، یعنی همزه) هر دو در یک کلمه باشند. مانند: جَاءَ ، وَجَاءَ ، السَّمَاءُ ، بِالسَّوَاءِ ، سَيِّئٌ .

ب) منفصل: مدی است که (حرف مد و سبب آن یعنی همزه) جدا از هم و هر کدام در یک کلمه باشند.

مانند: ﴿ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴾ ، ﴿ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴾ ﴿ وَمَا أَمْرُوهُ إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴾
مقدار کشیدن مد متصل و منفصل چهار تا پنج حرکت است.

کار در کلاس

۱- سوره‌ی مبارکه «النازعات» را تلاوت نمایید و مدهای متصل و منفصل را در آن بیابید.

کار در خانه

۱- اسباب مد را نام ببرید.

۲- چه مدی را متصل و چه مدی را منفصل گویند؟

۳- مقدار کشیدن مد متصل و منفصل چقدر است؟

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal rows of dashed lines on a white background.

تاریخ:

Lined writing area with horizontal dashed lines.

